

5. Професионална етика наставника ЕДЦ/ХРЕ: три начела

Ако ученици дођу на час ЕДЦ/ХРЕ са сопственим мишљењима, а на крају часа сви прихвате наставникова гледишта, то може указати на проблем. Наставници ЕДЦ/ХРЕ морају бити опрезни како не би наметали својим ученицима одређене ставове и вредности који су искључиво њихови личи. Школе су јавне институције и родитељи, као и друштво у целини, очекују да наставници неће злоупотребити своју моћ путем манипулације децом и њиховом индоктринацијом.

Професионална етика наставника ЕДЦ/ХРЕ је због тога пресудна за успех, па чак и за оправданост ЕДЦ/ХРЕ као саставног дела школског плана и програма. Она се може сажети у следећа три начела, која су резултат дебате о овом питању у Немачкој током 1970-их.²⁴

5.1 Начело ненаметања ставова

Наставник не сме ни на који начин покушавати да индоктринира своје ученике како би они усвојили пожељне ставове, као што је на пример политичка коректност. Из тог разлога наставник не сме ућуткати ученика, нити га „надјачати” супериорним аргументима. Ученици би пре требало слободно да просуђују, без ометања или препрека. Сваки покушај наставника да намеће ставове ученицима у супротности је са ЕДЦ/ХРЕ и њиховим циљем да образују грађане који су способни и спремни да учествују у отвореном друштву и слободној, плуралистичкој демократији.

5.1.1 Практичне импликације

Наставник би зато требало да буде модератор дискусија на часу ЕДЦ/ХРЕ, али не и да у њима учествује. Са друге стране, ако га ученици питају за његов став о одређеној теми, саветујемо да га он и изрази. Ученици добро знају да наставник као грађанин има лично политичко гледиште као и свако други, и врло често их занима да га чују. Наставник би потом требало да нагласи да се не изјашњава у својој професионалној улози, већ као грађанин. Ученици би заиста могли сматрати чудним то што је њихов наставник ЕДЦ/ХРЕ у расправама на часу на неки начин политички непристрасан, док од њих очекује да непрестано износе своје ставове.

Наставника посвећеног подучавању људских права свакако може погодити ако неки ученик износи ставове који нагињу расизму, национализму или било којој врсти фундаментализма. Тада би требало да се суздржи од намаетања толерантнијих ставова супериорним аргументима, да покуша да разуме из ког разлога је та млада особа усвојила такав начин размишљања и да пронађе начин да увуче ученика у дијалог, што би водило у правцу другачијег и толерантнијег мишљења.

5.2 Начело контроверзне дискусије

Свако контроверзно питање из области науке или политике се као такво мора и обрадити на часовима ЕДЦ/ХРЕ. Ово начело је уско повезано са начелом ненаметања ставова: ако се изостављају другачији ставови и игноришу алтернативне могућности, ЕДЦ/ХРЕ је на добром путу ка индоктринацији. Учионице ЕДЦ/ХРЕ треба да направе места за комплексност, контроверзу, па чак и за контрадикције.

У плуралистичком друштву, несасгласност, разлике у вредностима и супротстављени интереси су правило, а не изузетак и зато ученици морају научити да се носе са контроверзом. У демократији, дебате и дискусије су средство за решавање проблема и сукоба. Споразум и одређени степен сагласности кроз компромис су резултат преговора. Изнуђена сагласност без отворене расправе упућује на репресију.

²⁴ Видети “Der Beutelsbacher Konsens” (www.lpb-bw.de).

5.2.1 Практичне импликације

Наставник ЕДЦ/ХРЕ мора зато представити барем два става о одређеном проблему. Важна је једнака заступљеност оба става (на пример, кроз дужину аргументације).

У пленарним дискусијама наставник треба да подржи различитост ставова међу ученицима. Уколико неки став заступа само мањина – или нико од ученика – наставник треба да га представи због саме расправе, јасно истичући да он само игра одређену улогу, а не да изражава сопствено мишљење. Наставник треба да обрати пажњу и да прилагоди своју вештину изношења аргумената компетенцијама и вештинама ученика.

5.3 Оспособљавање ученика да заступају своје интересе

Ученици морају бити способни да анализирају политичку ситуацију и препознају своје интересе, као и да одаберу методе и средства помоћу којих ће на такву ситуацију утицати у корист својих интереса. Тај циљ од ученика захтева темељно увежбавање вештина и компетенција активног деловања и учествовања. То се може постићи само ако се поштују и друга два начела, ненаметања ставова и контроверзне дискусије. Ово начело се не сме погрешно тумачити као подстицање егоизма и занемаривање одговорности. Свака заједница почива на тим вредностима, али смисао је да наставник не обесхрабрује ученике у заступању њихових интереса супротстављајући их потреби да извршавају своје дужности и одговорности.

5.3.1 Практичне импликације

Школа је микро друштво где ученици уче како да буду његови активни учесници. То се може постићи на много начина, почевши од часа, допуштајући ученицима да бирају теме које их занимају и да учествују у планирању часова и примењују напредније приступе као што је демократско управљање школама (подучавање кроз демократију и људска права) и активно учествовање.

Учење које се заснива на задацима и проблемима подстиче ученике да развијају способности независног просуђивања и доношења одлука.